

УДК 339.5

Коляда О. В.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародної економіки
Національного університету державної фіскальної служби України*
Райчева А. О.
*студентка
Національного університету державної фіскальної служби України*

Koliada Olena
*PhD in Economics,
Associate Professor of the Department of International Economics
National University of the State Fiscal Service of Ukraine*
Raicheva Alina
*Student
National University of the State Fiscal Service of Ukraine*

ЗОВНІШНЯ ТОРГІВЛЯ УКРАЇНИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

Анотація. У статті проведено комплексну оцінку впливу зовнішньої торгівлі України на її міжнародні економічні відносини, що є актуальною в сучасних умовах її державотворчого процесу. Визначено та проаналізовано показники впливу зовнішньої торгівлі на міжнародні економічні відносини України, а економічний результат такого впливу. Основну увагу приділено оцінці та аналізу динаміки змін експорту та ВВП України, визначенню та дослідженню значення мультиплікатора зовнішньої торгівлі України, а також порівнянню показників росту номінального та прогнозованого ВВП. Виявлено основні проблеми, що виникли в результаті впливу зовнішньої торгівлі на економіку України, та сформульовано перспективні шляхи їх вирішення.

Ключові слова: зовнішня торгівля, міжнародні економічні відносини, економічний розвиток, ВВП, мультиплікатор.

Вступ та постановка проблеми. Широкомасштабні світові глобалізаційні процеси безпосередньо впливають на значення зовнішньоекономічного сектору в економіці країни. Основним елементом зовнішньоекономічного сектору країни є міжнародна торгівля, форма участі в якій для кожної країни проявляється у веденні нею зовнішньої торгівлі. Значення зовнішньої торгівлі в розвитку економіки країни важко недооцінити, адже це історично перший вид зовнішньоекономічної діяльності, який є запорукою ефективного економічного розвитку країни, посилює конкурентоспроможність національної економіки, підвищує рівень якості життя населення.

Зовнішня торгівля є основним чинником економічного успіху будь-якої країни та вирішальним фактором взаємодії національної економічної системи зі світовою, центральною ланкою міжнародних економічних відносин. Міжнародні економічні відносини, своєю чергою, мають велике значення для функціонування національної економіки, і зовнішня торгівля безпосередньо впливає на них. Отже, дослідження зовнішньої торгівлі як основного каналу впливу на світогосподарські зв'язки, а також виявлення економічних результатів такого впливу нині набувають великого науково-теоретичного та практичного значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням впливу зовнішньої торгівлі України на міжнародні економічні відносини займалася невелика частина українських науковців. Однак вагомий внесок у дослідження даної теми зробили такі українські вчені, як Ю.Г. Козак, Л.І. Григорова-Беренда, М. Біда.

Надзвичайно мала кількість науковців досліджувала саме економічний аспект впливу зовнішньої торгівлі України на міжнародні економічні відносини, і станом на 2019 р. поки що не було опубліковано цілісного, комплексного, наповненого статистичними фактами та відповідного сучасним умовам державотворчого процесу дослідження з даної проблематики, недостатньо досліджене питання економічних результатів такого впливу, особливо з погляду розвитку зовнішньоекономічних зв'язків країни. Тому дане дослідження є актуальним.

Метою даної роботи є проведення комплексної оцінки впливу зовнішньої торгівлі України на її міжнародні економічні відносини.

Результати дослідження.

Міжнародний обмін товарами та послугами є одним із найважливіших складників міжнародних економічних відносин. Міжнародні економічні відносини та економічний розвиток – це взаємозумовлені і нерозривні процеси, тому вплив зовнішньої торгівлі на міжнародні економічні відносини, головним чином, характеризується її впливом саме на темпи економічного розвитку.

Основним показником економічного розвитку є валовий внутрішній продукт – ВВП. Головним чином, це проявляється у тому, що темп росту ВВП і темп росту експорту міцно пов'язані між собою. Так, за зростання доходів від експорту кожного року відбувається щорічне збільшення ВВП. Для визначення ступеня залежності росту ВВП від експорту зазвичай використовують середньорічні показники протягом аналізованого періоду [1, с. 73]. Збільшення вартісного обсягу експорту впливає на збільшення сукупного попиту, що, своєю чергою, спричиняє переорієнтацію частини сукупних витрат на імпортовану продукцію, тобто зростання попиту на імпорт. Імпорт, своєю чергою, впливає на зменшення сукупного попиту, адже спричиняє витік частини національного доходу країни. Така взаємозалежність описується концепцією мультиплікатора зовнішньої торгівлі [2, с. 12–19].

Найпершим поняття «мультиплікатор» застосував Р. Кан, згодом його ідею продовжив Дж.М. Кейнс. Основним завданням мультиплікатора зовнішньої торгівлі є виявлення ступеня залежності економіки країн від зовнішньої торгівлі, а також дослідження ефекту впливу інвестицій та експорту на потенційне зростання ВВП.

Значення мультиплікатора зовнішньої торгівлі можна розглядати з огляду на такі аспекти, які нерозривно взаємопов'язані між собою:

1. Збільшення кількості увезеної імпортованої сировини.
2. Збільшення кількості національних виробників та їх часткова переорієнтація на нові світові ринки, у результаті чого збільшується експорт із країни.
3. Наповнення державного бюджету за рахунок податків та зборів, отриманих унаслідок експортованої продукції. За рахунок цього економіка країни стає більш конкурентоспроможною на світовому ринку.
4. За рахунок попередніх факторів збільшуються масштаби міжнародних економічних відносин, що впливає на зміцнення курсу національної валюти та ще більше укорінює авторитет країни на світовій арені [3].

Для визначення мультиплікатора застосовується формула:

$$m = \frac{1}{MPS + MPM}, \quad (1)$$

де m – мультиплікатор зовнішньої торгівлі;
 MPS – гранична схильність до заощадження;
 MPM – гранична схильність до імпорту.

Тобто для того щоб визначити мультиплікатор зовнішньої торгівлі, необхідно спочатку обчислити граничну схильність до імпорту та граничну схильність до заощаджень.

Гранична схильність до імпорту показує відношення між зміною імпорту та зміною доходу, визначається за формулою:

$$MPM = \frac{\Delta I}{\Delta Y}, \quad (2)$$

де MPM – гранична схильність до імпорту;
 ΔI – зміна обсягів імпорту;
 ΔY – зміна ВВП.

Гранична схильність до заощаджень показує відношення зміни заощаджень до зміни доходу, визначається за формулою:

$$MPS = \frac{\Delta S}{\Delta Y}, \quad (3)$$

де MPS – гранична схильність до заощаджень;
 ΔS – зміна обсягів заощаджень;
 ΔY – зміна ВВП.

За допомогою мультиплікатора зовнішньої торгівлі можна визначити потенційний темп економічного зростання. Для того щоб спрогнозувати потенційний відсоток росту ВВП на основі мультиплікатора, застосовують таку формулу [4, с. 239–246]:

$$\Delta BBIP\% = m * (\Delta In\% + \Delta E\%), \quad (4)$$

де $\Delta BBIP\%$ – потенційний відсоток росту ВВП;
 m – мультиплікатор зовнішньої торгівлі;
 $\Delta In\%$ – відсоток росту інвестицій;
 $\Delta E\%$ – відсоток росту експорту.

Вплив зовнішньої торгівлі на міжнародні економічні відносини характеризується тим, що від неї залежить економіка будь-якої країни. Ступінь залежності країн від зовнішньої торгівлі можна визначати не тільки мультиплікатором, а відношенням $\frac{1}{2}$ вартості ЗТО до ВВП. Залежно від цього країни поділяються на високозалежні (45–93%), середньозалежні (14–44%) та низькозалежні (2,7–13%).

Стимулюючи внутрішнє виробництво, зовнішня торгівля сприяє ефективному використанню переваг такої форми міжнародних економічних відносин, як міжнародний поділ праці. Вона дає країнам можливість задовольняти свої потреби в різних ресурсах, таких як технології, сировина, інші ресурси, які не виготовляються в країні, збільшувати обсяги власного виробництва за рахунок збільшення іноземного попиту. Зовнішня торгівля продукує створення підприємств, які обслуговують зовнішньоекономічний сектор, поліпшуючи інфраструктуру всередині міжнародних економічних відносин [1, с. 73].

Ще одним проявом впливу зовнішньої торгівлі на міжнародні економічні відносини є її вплив на участь у міжнародних економічних інтеграційних об'єднаннях, адже здебільшого головною метою їх створення є саме лібералізація зовнішньої торгівлі та створення єдиного вільного зовнішньоторговельного простору.

У країнах із розвинутим промисловим потенціалом існує значний зв'язок між темпами росту експорту та темпами росту ВВП, що свідчить про наявність залежності між рівнем розвитку економіки країни та зовнішньої торгівлі [1, с. 73]. Для того щоб прослідкувати таку залежність стосовно економіки України, проаналізуємо динаміку змін експорту та ВВП протягом 2013–2017 рр. у поточних цінах, що наведена на рис. 1.

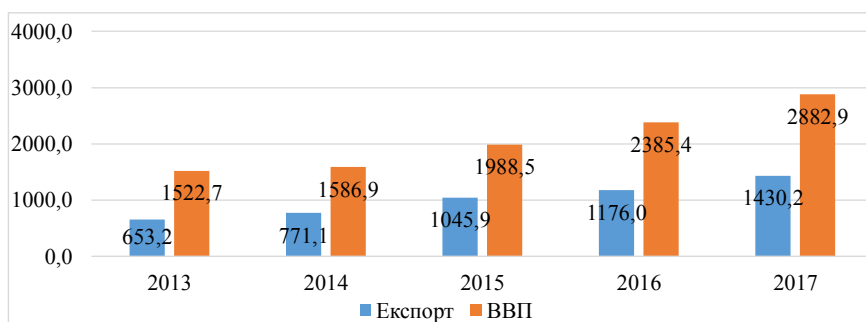

Рис. 1. Динаміка змін експорту та ВВП України в 2013–2017 рр. (млрд. грн.)

Джерело: складено авторами на основі [5]

За даними рис. 1 можна простежити тенденцію залежності змін ВВП від змін експорту протягом 2013–2017 рр. в економіці України. У 2014 р. вартісний обсяг експорту України був вищим на 18%, аніж аналогічний показник 2013 р., та становив 771,1 млрд. грн., тоді як показник ВВП збільшився на 4,6% у 2014 р. порівняно з 2013 р. та становив 1 586,9 млрд. грн. У 2015 р. показник експорту збільшився на 35,6% порівняно з 2014 р. та становив 1 045,9 млрд. грн., а показник ВВП збільшився на 25,2% порівняно з 2014 р. і становив 1 988,5 млрд. грн. Вартісний обсяг експорту України зріс на 12,4% у 2016 р. порівняно з 2015 р. і становив 1 176 млрд. грн., тоді як ВВП збільшився на 20,2% порівняно з аналогічним показником 2015 р. та становив 2 385,4 млрд. грн. У 2017 р. показник експорту був більшим на 21,6%, аніж показник 2016 р., і становив 1 430,2 млрд. грн., ВВП, своєю чергою, у 2017 р. був більшим на 29,7%, аніж аналогічний показник 2016 р., та становив 2 882,9 млрд. грн. [5].

На основі даних рис. 1 можна визначити середньорічні показники росту та приросту експорту і ВВП України протягом останніх п'яти років, а також ступінь взаємозалежності між ними на основі коефіцієнта кореляції. Середньорічний показник росту експорту протягом 2013–2017 рр. становить 21,9%, а середньорічний показник росту ВВП – 19,9%, середньорічний показник приросту експорту – 6,8%, а середньорічний показник приросту ВВП – 6,3%, тобто зі зростанням експорту на 1%, ВВП у середньому збільшується на 0,93%; коефіцієнт кореляції між показниками становить 0,99, що свідчить про сильний взаємозв'язок між ними.

В епоху глобалізації економіки країн світу все більше залежать від зовнішньої торгівлі, що безпосередньо впливає на їх участь у міжнародних економічних відносинах. Ступінь такої залежності можна визначити за допомогою особливого коефіцієнта – мультиплікатора зовнішньої торгівлі, який розраховується і залежить, своєю чергою, від граничної схильності до імпорту та граничної схильності до заощаджень. У табл. 1 наведено розрахунок мультиплікатора зовнішньої торгівлі протягом 2013–2017 рр. у поточних цінах.

Згідно з даними табл. 1, у 2013 р. значення мультиплікатора зовнішньої торгівлі було від'ємним та становило

-0,77, що свідчить про низьку схильність у населення до імпорту, яка становила -0,49, та низьку схильність до заощаджень, що становила -0,8. У 2014 р. коефіцієнт мультиплікатора набув додатного значення та збільшився на 210,9% порівняно з аналогічним показником 2013 р. та становив 0,86, на що вплинуло збільшення граничної схильності до імпорту на 246,1% порівняно з 2013 р., яка становила 0,71, та збільшення граничної схильності до споживання на 156,4%, яка становила 0,45. У 2015 р. значення мультиплікатора було більшим на 12,9%, аніж показник 2014 р., хоча гранична схильність до імпорту була меншою на 8,8%, аніж у 2014 році, та становила 0,65, гранична схильність до споживання також зменшилася на 15,6% порівняно з аналогічним показником 2014 р. та становила 0,38. У 2016 р. мультиплікатор зовнішньої торгівлі збільшився ще на 15,4% та становив відповідно 1,12, за зменшення граничної схильності до імпорту на 9,8% її значення становило 0,59 та зменшення граничної схильності до споживання на 19,3% її значення становило 0,31. У 2017 р. коефіцієнт мультиплікатора був більшим на 39,8% за аналогічний показник 2016 р. та становив 1,56, гранична схильність до імпорту та гранична схильність до споживання зменшилися відповідно на 16,5% та 51,1%, а їх значення становили відповідно 0,49 та 0,15 [5].

Отже, протягом досліджуваного періоду простежується тенденція зменшення граничної схильності до імпорту та граничної схильності до споживання з одночасним збільшенням значення мультиплікатора зовнішньої торгівлі, причому гранична схильність до споживання в 2014 р. зменшилася у 0,64 рази більше, ніж зменшилася гранична схильність до імпорту в 2013 р.; у 2015 р. гранична схильність до споживання зменшилася у 1,8 рази більше, ніж зменшилася гранична схильність до імпорту; у 2016 р. гранична схильність до споживання зменшилася у 2 рази більше, ніж зменшилася гранична схильність до імпорту, а в 2017 р. вона зменшилася у 3,1 рази більше, ніж зменшилася гранична схильність до імпорту.

Іншим проявом впливу зовнішньої торгівлі на міжнародні економічні відносини є її вплив на один з основних показників конкурентоспроможності національної економіки – ВВП, а саме на його ріст. Таку залежність також можна продемонструвати за допомогою мультиплікатора зовнішньої торгівлі. На рис. 2 показано прогнозований ріст ВВП, розрахований за допомогою мультиплікатора зовнішньої торгівлі, та його номінальний ріст протягом 2013–2017 рр., які розраховані у поточних цінах.

На рис. 2 продемонстровано, що протягом 2013–2017 рр. значення росту номінального ВВП та прогнозованого ВВП суттєво відрізнялися. Так, у 2013 р. прогнозований ріст ВВП був на 150,3% більший за номінальний ріст ВВП, у 2014 р. – на 19,4%, у 2015 р. – на 130,2%,

Таблиця 1

Розрахунок мультиплікатора зовнішньої торгівлі у 2013–2017 рр.

Показник	Рік				
	2013	2014	2015	2016	2017
MPM	-0,49	0,71	0,65	0,59	0,49
MPS	-0,8	0,45	0,38	0,31	0,15
m	-0,77	0,86	1	1,12	1,56

Джерело: розроблено авторами за даними [5]

у 2016 р. – на 146,4%, у 2017 р. – на 248,3% [5]. Таку тенденцію можна пов'язати з високим індексом інфляції протягом досліджуваного періоду, адже величини для розрахунків були взяті у поточних цінах, що може завищувати вартісний обсяг імпорту, експорту, заощаджень, інвестицій та ВВП, які безпосередньо впливають на значення мультиплікатора зовнішньої торгівлі. Середнє значення індексу інфляції в Україні протягом 2013–2017 рр. становило близько 118%, тоді як, наприклад, у Німеччині він становить близько 109% [6]. Однак сам цикл росту ВВП є однаковим як за прогнозованим ВВП, так і за номінальним ВВП, що свідчить про правильність застосування теорії мультиплікатора зовнішньої торгівлі. У 2014 р. показники росту ВВП були меншими, ніж у 2013 р., згідно з номінальним ВВП на 3,1%, а згідно з прогнозованим ВВП – на 53,8%; у 2015 році ці ж показники були більшими, ніж у 2014 р., згідно з номінальним ВВП на 499,7%, а згідно з прогнозованим ВВП – на 1056%; у 2016 р. показники росту ВВП були меншими, ніж аналогічні показники 2015 р., згідно з номінальним ВВП на 21,2%, а згідно з прогнозованим ВВП – на 15,6%; у 2017 р. показники росту ВВП збільшилися порівняно з 2016 р. згідно з номінальним ВВП – на 4,5%, а згідно з прогнозованим ВВП – на 47,8% [5].

Нині національні економіки країн світу активно залучаються до світових глобалізаційних процесів, відкриваючи свої ринки для співпраці з іншими країнами. Змінюються умови і можливості співпраці вітчизняних підприємств із закордонними, міжнародна економічна взаємодія у сфері зовнішньої торгівлі набуває як короткострокового, так і тривалого характеру, формуючи закономірності тенденцій співпраці між країнами. Для української економіки протягом останніх п'яти років характерним є збільшення схильності до імпорту, ніж до заощадження, що, своєю чергою, згідно з теорією мультиплікатора зовнішньої торгівлі, призводить до зростання залежності економіки від зовнішньої торгівлі. Високі значення мультиплікатора зовнішньої торгівлі здебільшого характерні для пострадянських країн. Наприклад, середній показник мультиплікатора зовнішньої торгівлі у Болгарії становить 7, у Білорусі – 3,8, у Росії – 2,8. У більшості європейських країн показник мультиплікатора становить менше 1, зокрема до таких країн належать Чехія, Естонія, Угорщина, Польща та Словаччина [4, с. 242]. Середнє значення мультиплікатора зовнішньої торгівлі України становить 0,96, і воно стрімко зростає: так, у 2017 р. воно зросло порівняно з 2013 р. на 302,6%, що може в майбутньому спричинити проблему надмірної залежності національної економіки від зовнішньої торгівлі.

Для зменшення такої залежності необхідно активно розвивати власне національне виробництво товарів, оскільки імпорт послуг протягом 2015–2017 рр. був зовсім невеликим, тим паче перспективи для цього в Україні є. Так, найбільш імпортованими Україною товарами протягом 2015–2017 рр. були товари, які належать до мінеральних продуктів, головним чином палива мінеральні, нафта і продукти її перегонки, товарна група машин, обладнання та механізмів, електротехнічного обладнання, переважно були реактори ядерні, котли, машини; продукція хімічної та пов'язаних із нею галузей промисловості, зокрема імпортувалася фармацевтична продукція; полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них; недорогоцінні метали

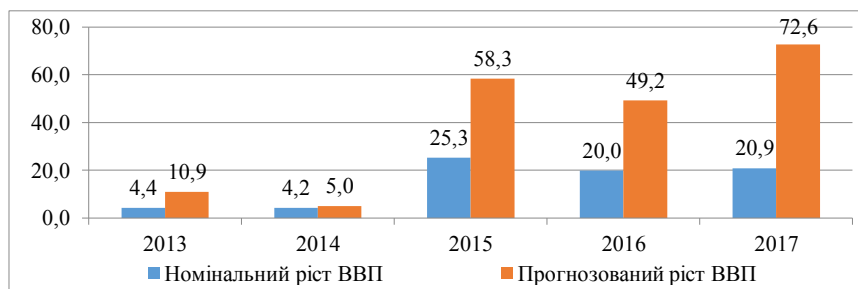

Рис. 2. Динаміка росту номінального та прогнозованого ВВП України в 2013–2017 рр. (%)

Джерело: складено авторами на основі [5]

та вироби з них; засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби, серед яких найбільш імпортованими були такі товари, як пластмаси, полімерні матеріали, вироби з чорних металів та засоби наземного транспорту, крім залізничного [7]. Найцікавішим є те, що багато інших країн імпортують ці ж товари у нас. Наприклад, у Єгипті в багатьох містах і селищах по 20 років працюють літаки «Антонов», двигуни, турбіни, запчастини до спеціальних реактивних виробів, помпи, що імпортовані в Україні. Держави Субсахарської Африки (ССА) розглядають Україну як великого експортера вугілля, залізної та марганцевої руд, сірки, ртуті, мінеральних солей, золота та титану, родючих ґрунтів, тобто товарів товарів, що належать до мінеральних продуктів. Також країни Африканського континенту закуповують у нас велику кількість ліків, особливо протягом останніх років помітний цей ріст, у 2017 р. він збільшився на 20% порівняно з 2015 р. [8]. Якщо українські товари є такими привабливими для інших країн, то немає сенсу закуповувати те ж саме за кордоном. Необхідно просувати товари національного виробництва на власному ринку, щоб попит на них зростав. Це можна зробити насамперед за допомогою ефективних маркетингових тактики та стратегії, що включають у себе: виявлення наявних і потенційних бажань покупців, реального й можливого попиту на товари (послуги) і на цій підставі обґрунтування доцільності їх виробництва та збуту; організацію науково-дослідних та проектно-конструкторських робіт для створення продукції, яка позитивно б відрізнялася своєю якістю, конкурентоспроможністю і зручністю для споживачів від тієї, що вже є на ринку, модифікування продукції, узгодження її споживчих якостей із запитами ринку; планування і координацію виробничої, збутової і фінансової діяльності підприємства; організацію та вдосконалення системи і методів збуту продукції; управління маркетинговою політикою цін; планування й реалізацію заходів комплексу маркетингової комунікації; регулювання процесів виробництва, транспортування, пакування продукції, сервісного обслуговування споживачів; контроль та аналіз маркетингової діяльності підприємства [9].

Висновки. Дослідивши вплив зовнішньої торгівлі України на міжнародні економічні відносини, виявлено, що, головним чином, він характеризується її впливом на темпи економічного розвитку, що визначається таким показником, як мультиплікатор зовнішньої торгівлі. Ще одним проявом впливу зовнішньої торгівлі на зовнішньоекономічні зв'язки є її вплив на міжнародний поділ праці, інфраструктуру МЕН, іноземний попит на національні товари та участь міжнародних економічних організацій.

Також за результатами аналізу можна стверджувати, що в розвитку економіки України протягом 2013–2017 рр. була висока взаємозалежність між показниками експорту та ВВП, що є доказом значного промислового потенціалу

України, а також наявністю щонайменше мінімального вихідного рівня розвитку економіки, що вимагається світовим господарством для конкурентоспроможної в участі у міжнародних економічних відносинах.

На основі проведеного аналізу можна робити висновок, що практично було доведено залежність мультиплікатора зовнішньої торгівлі від граничної схильності до імпорту та граничної схильності до споживання, причому в українській економіці можна простежити, що значення мультиплікатора зовнішньої торгівлі більше тоді, коли гранична схильність до споживання набагато менша, ніж гранична схильність до імпорту, але обидва значення додатні. Тобто за умов, коли країна більше витрачає на імпорт, аніж заощаджує, її економіка буде залежати від зовнішньої торгівлі як головного складника міжнародних економічних відносин.

За допомогою моделі мультиплікатора розраховано прогнозоване значення росту ВВП, яке було порівняне з номінальним значенням росту ВВП, де була виявлена тенденція їх відмінності, що можна пов'язати з високими темпами інфляції у цей період. Однак сам цикл росту ВВП є однаковим як за прогнозованим ВВП, так і за номінальним ВВП, що свідчить про правильність застосування теорії мультиплікатора зовнішньої торгівлі під час дослідження впливу зовнішньої торгівлі на міжнародні економічні відносини.

У ході дослідження виявлено проблему стрімкого збільшення залежності економіки України від впливу зовнішньої торгівлі, що не є характерним для високорозвинених держав. Однак є значні перспективи у вирішенні цієї проблеми шляхом розвитку просування на внутрішній ринок товарів національного виробництва.

Список використаних джерел:

1. Козак Ю.Г., Мірошниченко О.В. Міжнародна торгівля. Київ, 2015. 668 с.
2. Григорова-Беренда Л.І., Шуба М.В. Теорія і практика зовнішньої торгівлі : навчальний посібник. Харків : Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна, 2016. 136 с.
3. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі. *Об'єднанні продавці*. URL: <http://moyaosvita.com.ua/finansu/multiplikator-zovnishno%D1%97-torgivli/> (дата звернення: 14.07.2017).
4. Біда М. Визначення мультиплікатора зовнішньої торгівлі для країн Центральної та Східної Європи. *Вісник Львівського університету*. 2015. № 33. С. 239–246.
5. Національні рахунки України у 2013–2017 рр. *Державна служба статистики України*. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 01.01.2018).
6. Індекс інфляції у 2000–2018 рр. *Державна служба статистики України*. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 01.01.2019).
7. Товарна структура зовнішньої торгівлі України за країнами світу у 2015–2017 рр. *Державна служба статистики України*. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua>. (дата звернення: 01.01.2018).
8. Крамар О. Відкрити Африку. Нові ринки для українського експорту. *Український тиждень*. 2016. № 27(451). С. 51–65. URL : <http://tyzhden.ua/Economics/169033> (дата звернення: 14.07.2017).
9. Маркетингова тактика. *Фармацевтична енциклопедія*. URL : <https://www.pharmacencyclopedia.com.ua/article/1328/marketingova-taktika> (дата звернення: 10.03.2019).

ВНЕШНЯЯ ТОРГОВЛЯ УКРАИНЫ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ

Аннотация. В статье проведена комплексная оценка влияния внешней торговли Украины на ее международные экономические отношения, которая отвечает современным условиям ее государственного процесса. Определены и проанализированы показатели воздействия внешней торговли на международные экономические отношения Украины, а также экономический результат такого воздействия. Основное внимание уделено оценке и анализу динамики изменений экспорта и ВВП Украины, определению и исследованию значения мультипликатора внешней торговли Украины, а также сравнению показателей роста номинального и прогнозируемого ВВП. Выявлены основные проблемы, возникшие в результате воздействия внешней торговли на экономику Украины, и сформулированы перспективные пути их решения.

Ключевые слова: внешняя торговля, международные экономические отношения, экономическое развитие, ВВП, мультипликатор.

FOREIGN TRADE OF UKRAINE AS FACTOR OF DEVELOPMENT OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

Summary. The article provides a comprehensive assessment of the impact of Ukraine's foreign trade on its international economic relations, which is relevant to the current conditions of its state-building process. The importance of the international exchange of goods and services as one of the most important components of international economic relations is described. The relevant statistical publications were analyzed. The relationship between Ukraine's foreign trade and its economic development, which in turn is a decisive factor in the development of international economic relations, is outlined. Also, the interdependence of indicators of economic development is explained. The mechanism of calculating indicators of the influence of Ukraine's foreign trade on international economic relations is explained. The indicators of the influence of foreign trade on the international economic relations of Ukraine are determined and analyzed, as well as the economic result of such influence is determined and researched. The marginal import propensity has been calculated, which shows the relationship between import change and income change, and the marginal propensity to save was calculated, which shows the ratio of changes in savings to changes in income. The main attention is paid to the assessment and analysis of the dynamics of export changes and gross domestic product of Ukraine, the definition and study of the value of the multiplier of foreign trade of Ukraine, as well as the comparison of indices of growth of nominal gross domestic product and projected gross domestic product. The value of the indicator of Ukraine's foreign trade multiplier is determined. The degree of dependence of the Ukrainian economy on foreign trade is determined and the influence of investments and exports on the potential growth of the gross domestic product is investigated. The main problems that arose as a result of the influence of foreign trade on the economy of Ukraine were identified and perspective ways of their solution were formulated.

Key words: international trade, international economic relations, economic development, GDP, multiplier.